

ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΩΝ

Παραθετικά σχηματίζουν **τα επίθετα, τα επιρρήματα αλλά και οι επιθετικές μετοχές**.

Δεν έχουν παραθετικά όμως όσα επίθετα δηλώνουν **ύλη (ligneus-36)**, **τόπο (marinus-3, Actiacus-14)** ή **χρόνο, μέτρο, συγγένεια ή καταγωγή (Parmensis-14)**, **τέλεια ή αρνητική έννοια (serenus-13, immortalis -34, αθάνατος)**, προέρχονται από ουσιαστικά (sonorus-27, ηχηρός από το sonor) ή έχουν ως α' συνθετικό τις προθέσεις **super-(supervacaneus-36)**, **per-, prae-**. Εξαιρείται το **superbus (3)**. Το **praecox (25)**, σύμφωνα με τη γραμματική του Τζερεφού Δ. και του Σκάσση Ερ., δεν σχηματίζει παραθετικά.

A. Σχηματισμός:

α) Ο Συγκριτικός βαθμός προκύπτει από την προσθήκη της κατάληξης **-ior** (για το αρσενικό και θηλυκό) και **-ius** (για το ουδέτερο) στο **θέμα του επιθέτου**, το οποίο το βρίσκουμε πάντα από τη **γενική ενικού αν αφαιρέσουμε την κατάληξη -i (για τα 2κλιτα) και -is (για τα 3κλιτα)**

π.χ.	αρσενικό/θηλυκό	ουδέτερο
(clarus,-a,-um)	clar-ior, clar-ior, clar-ius (34)	
(grandis,-is,-e)	grand-ior, grand-ior, grand-ius (27)	
(pulcher,-chra,-chrum)	pulchr-ior, pulchr-ior, pulchr-ius (5)	
(tener,-era,-erum)	tener-ior, tener-ior, tener-ius (5)	
(alacer,-acris,-acre)	alacr-ior, alacr-ior, alacr-ius (13)	
(celer,-eris,-ere)	celer-ior, celer-ior, celer-ius (45)	

β) Ο Υπερθετικός βαθμός, αντίστοιχα, προκύπτει από την προσθήκη της κατάληξης **-issimus, -issima, -issimum** στο θέμα της γενικής.

Εξαιρούνται τα δευτερόκλιτα και τριτόκλιτα επίθετα που το αρσενικό γένος στην ονομαστική του ενικού λήγει σε **-er**. Σε αυτά τα επίθετα, για τον σχηματισμό του υπερθετικού, προσθέτουμε την κατάληξη **-rimus, -rima, -rimum** στην ονομαστική ενικού του αρσενικού γένους.

π.χ.	Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός
(clarus,-a,-um)		clar-ior, clar-ior, clar-ius	clar-issimus, -a, -um
(grandis,-is,-e)		grand-ior, grand-ior, grand-ius	grand-issimus, -a, -um
αλλά (pulcher,-chra,-chrum)		pulchr-ior, pulchr-ior, pulchr-ius	pulcher-rimus, -a, -um
(tener,-era,-erum)		tener-ior, tener-ior, tener-ius	tener-rimus, -a, -um
(celer,-eris,-ere)		celer-ior, celer-ior, celer-ius	celer-rimus, -a, -um
liber, -a, -um		liber-ior, liber-ior, liber-ius	liber-rimus, -a, -um (6)

ΕΠΙΣΗΣ ΑΞΙΟΠΡΟΣΕΚΤΟ ΕΙΝΑΙ ΑΚΟΜΗ

- ✚ Τα επίθετα **facilis (36) similis (14)** σχηματίζουν τον υπερθετικό με την κατάληξη **-limus, -a, -um** (στο θέμα του θετικού)
π.χ. **facillimus, -a, -um**
simillimus, -a, -um

- ✚ Το επίθετο **dexter, -tra, -trum (34)** (= δεξιός) σχηματίζει συγκριτικό **dexterior, -ior, -ius** και υπερθετικό **dextimus** (γιατί το επίθετο dexter σπανιότερα απαντά και ως dexter, -era, -erum)

- ✚ Το επίθετο **maturus, -a, -um (27)** σχηματίζει ομαλό συγκριτικό **maturior, maturior, maturius** και υπερθετικό **maturissimus, -a, -um** αλλά και **maturrimus, -a, -um**

- ✚ Έχουν διπλό υπερθετικό:

exterus, -a, -um	exterior, -ior, -ius	extremus, -a, -um/ extimus, -a, -um (25)
posterus, -a, -um	posterior, -ior, -ius	postremus, -a, -um/ postumus, -a, -um (20)

- ✚ Τα δευτερόκλιτα επίθετα που πριν από την κατάληξη **-us** έχουν φωνήεν **e, i, u** σχηματίζουν τα παραθετικά τους **περιφραστικά**, με τη βοήθεια των παραθετικών του επιρρήματος magis/more

nimius, -a, -um	magis nimius, -a, -um	maxime nimius, -a, -um (25)
-----------------	-----------------------	--------------------------------

Τα δευτερόκλιτα επίθετα που λήγουν σε **-quus, -a, -um** όμως σχηματίζουν κανονικά τα παραθετικά,

π.χ. **aequus: aequior, -ior, -ius/ aequissimus, -a, -um (21)**

- ✚ Παραθετικά επίθετα **χωρίς θετικό βαθμό (γιατί σχηματίστηκαν από προθέσεις ή επιρρήματα):**

(prae = εμπρός)	prior, -ior, -ius	primus, -a, -um (43)
(prope = κοντά)	propior, -ior, -ius	proximus, -a, -um (20)
(ultra = πέρα)	ulterior, -ior, -ius	ultimus, -a, -um (5)
(intra)	interior, -ior, -ius	intimus, -a, -um (43)

- ✚ Επίθετα χωρίς υπερθετικό:

alacer
adulescens

alacrior, -ior, -ius (13)
adulescentior, -ior, -ius (31)

✚ Ανώμαλος σχηματισμός παραθετικών

bonus	melior, -ior, -us	optimus, -a, -um (6)
magnus	maior, -ior, -ius	maximus, -a, -um (36)
parvus, -a, -um	minor, -or, -us	minimus, -a, -um (27)
multi, -ae, -a	plures, -es, -(i)a	plurimi, -ae, -a (5)
multum	plus	plurimum
inops, -ps, -ps(inopis)	egentior, -ior, -ius	egentissimus, -a, -um (44): δανείζεται παραθετικά από το egens, -ntis

- ✚ Το επίθετο **paucus** απαντά παραθετικά στον πληθυντικό κυρίως αριθμό:
pauci, -ae, -a pauciores, -iores, -iora paucissimi, -ae, -a
- ✚ Του επιθέτου **libens** συναντούμε μόνο το επίρρημα **libenter** (6)

- Τα επίθετα που συναντούμε στα κείμενά μας και τα παραθετικά τους

clarus, -a, -um	clarior, -ior, -ius	clarissimus, -a, -um (5,34)
pulcher, -chra, -chrum	pulchrior, -ior, -ius	pulcherrimus, -a, -um (5)
multum	plus	plurimum(5,7,27, 38, 42)
multi, -ae, -a	plures, -es, -(i)a	plurimi, -ae, -a(5,7,27,29,38,42)
tener, -era, -erum	tenerior, -ior, -ius	tenerrimus, -a, -um (5)
(ultra)	ulterior, -ior, -ius	ultimus, -a, -um (5)
bonus, -a, -um	melior, -ior, -ius	optimus, -a, -um (6, 27)
liber, -era, -erum	liberior, -ior, -ius	liberrimus, -a, -um (6,43)
pavidus, -a, -um	pavidior, -ior, -ius	pavidissimus, -a, -um (11)
alacer, -cris, -cre	alacrior, -ior, -ius	----- (13)
liberalis, -is, -e	liberalior, -ior, -ius	liberalissimus, -a, -um (13)
illustris, -is, -e	illustrior, -ior, -ius	illustrissimus, -a, -um (13)
sollicitus, -a, -um	sollicitior, -ior, -ius	sollicitissimus, -a, -um (14)
(paucus, -a, -um)	(paucior, -ior, -ius)	(paucissimus, -a, -um) (14,24)

pauci,-ae,-a	pauciores,-iores,-iora	paucissimi,-ae,-a (14,24)
ingens,-ns,-ns(ingentis)	ingentior,-ior,-ius	ingentissimus,-a,-um (14)
similis,-is,-e	similior,-ior,-ius	simillimus,-a,-um (14)
frigidus,-a,-um	frigidior,-ior,-ius	frigidissimus,-a,-um (15)
turpis,-is,-e	turpior,-ior,-ius	turpissimus,-a,-um (15)
iners,-rs,-rs (inertis)	inertior,-ior,-ius	inertissimus,-a,-um (15)
(prope)	propior,-ior,-ius	proximus,-a,-um (7, 20, 25)
posterus,-a,-um	posterior,-ior,-ius	postremus,-a,-um/ postumus,-a,-um (20)
mirabilis,-is,-e	mirabilior,-ior,-ius	mirabilissimus,-a,-um (20)
tristis,-is,-e	tristior,-ior,-ius	tristissimus,-a,-um (20)
aequus,-a,-um	aequior,-ior,-ius	aequissimus,-a,-um (21)
impudens,-ns,-ns (impudentis)	impudentior,-ior,-ius	impudentissimus,-a,-um (24)
nimius,-a,-um	magis nimius,-a,-um	maxime nimius,-a,-um (25)
exterus,-a,-um	exterior,-ior,-ius	extremus,-a,-um/ extimus,-a,-um (25)
recens,-ns,-ns (recentis)	recentior,-ior,-ius	recentissimus,-a,-um (25)
exterus, -a, -um	exterior, -ior, -ius	extremus, -a, -um & extimus, -a, -um (25)
parvus,-a,-um	minor,-or,-us	minimus,-a,-um (27)
durus,-a,-um	durior,-ior,-ius	durissimus,-a,-um (27)
acerbus,-a,-um	acerbior,-ior,-ius	acerbissimus,-a,-um (27)
iucundus,-a,-um	iucundior,-ior,-ius	iucundissimus,-a,-um (27)
sanus, -a, -um	sanior, -ior, -ius	sanissimus, -a, -um (27)
maturus,-a,-um	maturior,-ior,-ius	maturissimus,-a,-um / maturrimus,-a,-um (27)
grandis,-is,-is	grandior,-ior,-ius	grandissimus,-a,-um (27)

mitis, -is, -e	mitior, -ior, -ius	mitissimus, -a, -um (27)
mollis, -is, -e	mollior, -ior, -ius	mollissimus, -a, -um (27, 42)
cupidus, -a, -um	cupidior, -ior, -ius	cupidissimus, -a, -um (29, 34)
nobilis, -is, -e	nobilior, -ior, -ius	nobilissimus, -a, -um (31)
fortis, -is, -e	fortior, -ior, -ius	fortissimus, -a, -um (31)
adulescens, -ntis	adulescentior, -ior, -(31)	
	ius	
clarus, -a, -um	clarior, -ior, -ius	clarissimus, -a, -um (34)
sanctus, -a, -um	sanctior, -ior, -ius	sanctissimus, -a, -um (34)
complures, -es, -(i)a		complurimi, -ae, -a (34)
dexter, -tra, -trum	dexterior, -ior, -ius	dextimus, -a, -um (34)
magnus, -a, -um	maior, -ior, -ius	maximus, -a, -um (36)
ineptus, -a, -um	ineptior, -ior, -ius	ineptissimus, -a, -um (36)
facilis, -is, -e	facilior, -ior, -ius	facillimus, -a, -um (36)
locuples, etis	locupletior, -ior, -ius	locupletissimus, -a, -um (36)
longus, -a, -um	longior, -ior, -ius	longissimus, -a, -um (38, 43)
congruens, -ns, -ns (congruentis)	congruentior, -ior, -	congruentissimus, -a, -um (38)
	ius	
libens, -ns, -ns (libentis)	libentior, -ior, -ius	libentissimus, -a, -um (6, 38)
improbus, -a, -um	improbior, -ior, -ius	improbissimus, -a, -um (42)
imperitus, -a, -um	imperitior, -ior, -ius	imperitissimus, -a, -um (42)
crudelis, -is, -e	crudelior, -ior, -ius	crudelissimus, -a, -um (42)
stultus, -a, -um	stultior, -ior, -ius	stultissimus, -a, -um (42)
infestus, -a, -um	infestior, -ior, -ius	infestissimus, -a, -um (43)
miser, -era, -erum	miserior, -ior, -ius	miserrimus, -a, -um (43)
infelix, -x, -x (infelicitis)	infelicior, -ior, -ius	infelicissimus, -a, -um (43)

(prae)	prior, -ior, -ius	primus, -a, -um (43)
minax, -x, -x (minacis)	minacior, -ior, -ius	minacissimus, -a, -um (43)
(intra)	interior, -ior, -ius	intimus, -a, -um (43)
sollicitus, -a, -um	sollicitior, -ior, -ius	sollicitissimus, -a, -um (44)
fidus, -a, -um	fidior, -ior, -ius	fidissimus, -a, -um (44)
stabilis, -is, -e	stabiliior, -ior, -ius	stabilissimus, -a, -um (44)
inops, -ps, -ps (inopis)	egentior, -ior, -ius	egentissimus, -a, -um (44)
celer, -eris, -ere	celerior, -ior, -ius	celerrimus, -a, -um (45)

B. Κλίση παραθετικών

α. Ο **συγκριτικός** των επιθέτων κλίνεται, όπως τα τριτόκλιτα δικατάληκτα επίθετα, αλλά σχηματίζουν:

αφαιρετική ενικού, όλων των γενών, **-e**
 ονομ., αιτιατ., κλητ. πληθ. ουδετέρου γένους **-a**
 γενική πληθυντικού, όλων των γενών, **-um**

Εξαιρείται ο συγκριτικός του multi,-ae,-a που είναι plures, plura/ pluria και στη γενική πληθυντικού κάνει plurium (όμοια και το complures -34).

Να θυμίσουμε ότι στα τριτόκλιτα επίθετα έχουμε:

αφαιρετική ενικού, **-i**
 πληθυντικός ουδετέρου, **-ia**
 γενική πληθυντικού, **-ium**

ενώ στην τριτόκλιτη μετοχή του Ενεστώτα: αφαιρετική ενικού σε **-e**, αν είναι επιρρηματική, σε **-i**, αν είναι επιθετική μετοχή (ως επιθετ. προσδιορισμός), πληθυντικό ουδετέρου, ονομαστική, αιτιατική και κλητική, **-ia** και γενική πληθυντικού όλων των γενών **-ium**)

β. Ο **υπερθετικός** των επιθέτων κλίνεται, όπως τα δευτερόκλιτα τρικατάληκτα επίθετα. Παραθέτουμε την κλίση ενός επιθέτου στον συγκριτικό βαθμό.

Ενικός Αριθμός

	αρσενικό + θηλυκούδετερο	
Ονομ.	melior	melius
Γεν.	melioris	melioris
Δοτ.	meliori	meliori
Αιτ.	meliozem	melius

Κλητ. melior
Αφαιρ. meliore

melius
meliore

Πληθυντικός Αριθμός

αρσενικό + θηλυκούδέτερο

Ονομ. meliores	meliora
Γεν. meliorum	meliorum
Δοτ. melioribus	melioribus
Αιτ. meliores	meliora
Κλητ. meliores	meliora
Αφαιρ. melioribus	melioribus